

Ключевые слова: социальная работа, профессиональная деятельность, социальная помощь.

Slozanska H. I. Formation and Development of Social Work in Australia

The article represents a retrospective analysis of the history of formation and development of social work in Australia. It is singled out and proved the main historical stages of social work development in Australia, the formation of professional principles for its implementation, the opening of the first social charities, professional appearance of the first forms of social assistance, the work of social activists and feminist movements; theoretical foundation of social work as a professional activity.

Key words: social work, professional work, social assistance.

Стаття надійшла до редакції 04.02.2013 р.

Прийнято до друку 29.03.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Л. Ц. Ваховський

УДК 373(73)

I. С. Тігаренко

**РОЗВИТОК ІДЕЇ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ОСВІТИ В ІСТОРІЇ
АМЕРИКАНСЬКОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ**

У зв'язку з новими тенденціями розвитку науково-технічного прогресу створюються передумови для змін у системі навчання та виховання. Наряду з цим нове покоління школярів потребує інших підходів, методів, прийомів освіти. Сучасна система освіти України стає на шлях глибокої модернізації. Останнім часом дуже посилилася увага до альтернативної освіти. Зараз в Україні все частіше говорять про альтернативну школу, про альтернативну освіту, яка розрахована на громадян середнього класу. Завжди дуже складно відходити від норм, усталених принципів в освіті. Все це може призвести як до позитивних, так і негативних результатів. Однак, в Україні вже є передумови до впровадження альтернативних методів освіти. На даному етапі існують школи, де впроваджують альтернативні заходи освіти. Таких шкіл в нашій державі нараховують менш ніж один відсоток. Але для отримання позитивного результату в модернізації педагогічної думки України було б доречно вивчити досвід ідеї розвитку альтернативної освіти тих країн, де вона набула достатнього практичного досвіду. Освітня система США, а саме альтернативна освіта, дає нам можливість прослідити всі етапи реформування та удосконалення нетрадиційної освіти [1, с. 64–69].

Метою даної статті є визначити та розглянути етапи формування нетрадиційних шкіл в рамках альтернативної освіти США.

Об'єктом статті є основні положення педагогічної системи освіти в США в рамках альтернативних змін.

Предметом роботи є етапи розвитку ідеї альтернативної освіти в історії американської педагогічної думки.

Альтернативні підходи в освіті існують вже понад 200 років. Саме поняття альтернативної освіти використовується для того, щоб описати різні програми і підходи. Альтернативна освіта є перспективою, а не процедурою або програмою. Вона ґрунтується на вірі, що існує багато шляхів до того, щоб стати освіченою людиною, так само, як і багато місць і структур, в яких це може відбутися.

Проблемами освіти займалися такі відомі педагоги, як К. Ушинський, В. Сухомлинський, А. Макаренко, Т. Каптерев, А. Джуринський, М. Красовицький, Р. Вендровська, З. Малькова. Значний доробок в сучасну теорію і практику виховання учнівської молоді шкільного віку мають роботи Дж. Д. Батлера, Т. Браммельда, Дж. Спрінга, Дж. Л. Чайлдза. Освіті в США присвячені кандидатські дисертації: „Соціалізація учнівської молоді в загальноосвітніх та альтернативних закладах середньої освіти в США” О. Заболотної, „Сучасні тенденції формування змісту освіти в державних школах США” О. Літвінова, „Розвиток альтернативної середньої освіти у США (друга половина ХХ століття)” І. Ветрової, „Моральне виховання підлітків у загальноосвітніх школах США (друга половина ХХ століття)” Я. Бельмаз, „Концепції морального виховання учнів у сучасній педагогічній науці США” Л. Довгань, „Морально-етичне виховання в американській школі (30-і роки ХІХ ст. – 90-і роки ХХ ст.)” В. Жуковського.

Альтернативна освіта (також відома як нетрадиційна освіта) включає в себе ряд підходів та методів викладання і навчання, які відрізняються від основної або традиційної освіти. Освітні альтернативи частіше ґрунтуються на різних філософіях, які відходять від основних стандартів у навчанні та вихованні. Одних не влаштовують методи та форми навчання, другі потребують тісної взаємодії між учнями та викладачами, відчуття спільності, треті – проти великої кількості учнів в класі. Все це стало основою для виникнення альтернативних (нетрадиційних) шкіл.

Альтернативна освіта в США має довгу і складну історію. Події по всій країні і в усьому світі винайшли своє вираження у ставленні до освіти. Завдяки політичним, соціально-економічним та культурним факторам розвивався альтернативний освітній рух в США. Як зазначає І. Ветрова у своїй роботі „ще до впровадження масової загальної школи у колоніальній Америці існували різні можливості навчання (домашня освіта, приватні школи, парафіяльні школи), проте вони були доступні лише заможним громадянам. Спроби держави запровадити уніфіковану

систему освіти у XIX ст. викликали незадоволення тих верств населення, чії релігійні, соціальні, політичні вподобання базувалися на більш оптимістичних поглядах на природу людського буття, на принцип рівності, на прагненні дотримання моральних догм, на трансмісії певної культурної та релігійної традиції” [3, с. 6–10].

З кінця 1500-х років були приватні школи, церковнопарафіяльні школи, або альтернативи домашнього навчання для тих, хто може дозволити собі їх або чії переконання були продиктовані особливими підходами до освіти.

На початку XX століття такі педагоги, як Марія Монтесорі в Італії, Рудольф Штайнер у центральній Європі, Селестін Фрайнет у Франції та Джон Дьюї в США розробили складні підходи до викладання та навчання, які дуже відрізнялись один від одного, але ґрунтувалися на глибокій повазі до молодої людини. Такі мислителі, як Лев Толстой, іспанський просвітител Франсиско Феррер та британський педагог А. Нейл наполягали на тому, що свобода є суттєвим елементом дійсного навчання. Ця ідея закладена в основу руху XX століття „сучасна школа” 1960-х років.

Тим не менш, до другої половини XX століття, народна освіта в Сполучених Штатах була однорідною. За винятком професійних (технічних) шкіл і кількох виборчих програм для груп ризику або обдарованих і талановитих студентів. До 1960-х років цей акцент на спільну однаковість шкіл почав змінюватися. У 1970-х роках з’являється новий рух „навчання на дому” або „unschooling”. Цей рух почав приваблювати тисячі сімей, особливо у США, Канаді та Великобританії, які переконалися, що справжнє співтовариство та осмислення навчання просто не може статися в школі.

Саме з 1960-х років ситуація в альтернативній освіті почала суттєво змінюватись. Доктор Мільтон Фрідман, який став у 1976 році лауреатом Нобелівської премії, став популяризувати концепцію „освіти ваучерів”. Доктор Раймонд Мор почав вивчення раннього дитинства освіти і став автором декількох статей в таких виданнях, як Ріджерз Дайджест. Приблизно в той же час, багато євангельських християн стали стурбованими щодо віросповідання в державних школах, де почали забороняти читати молитви. Як результат, починаючи з 1969 року, доктор Пол Ліндсторм християнської академії свободи відіграє важливу роль у залученні євангельських християн в альтернативну освіту. Доктор Ларрі Арнолдсен і доктор Рід А. Бенсон, які обидва були викладачами на дому і професорами Університету імені Брігама Янга, співпрацювали з такими значущими людьми ранньої альтернативної освіти, як Джон Холт і доктор Реймонд Мур. Доктор Бенсон написав першу дисертацію країни про домашню освіту. Штат Юта в США став місцем, де різні домашні вихователі з багатьох куточків країни могли збиратися та обмінюватися ідеями, висловлювати свою думку і розглядати в дружній атмосфері роботу педагогів альтернативної освіти. У багатьох відносинах, штат

Юта був першим місцем, де реалізувалися ідеї Джона Холта, Реймонда Мура та інших теоретиків на практичному рівні [7, с. 47–51].

Але протягом 1970-х і початку 1980-х років почалося протистояння держави проти педагогів альтернативної освіти. Державні посадові особи у багатьох частинах Сполучених Штатів агресивно наполягали на тюремному ув'язненні будинку педагогів, а також тримання під вартою будинків дітей, які навчались на дому. Соціальні працівники заохочували сусідів шпигувати за будинком педагогів і представляти анонімні звинувачення проти вчителів на дому. Урядові чиновники казали громадськості, що без підтримки контролю з боку держави вдома діти не отримують соціальних навичок, необхідних для цивілізованої поведінки.

Протягом 1980-х і початку 1990-х, суди у багатьох частинах Сполучених Штатів зберігали ігнорування порушень конституційних прав людини, вчинені державними посадовцями щодо альтернативних педагогів. Але згодом законодавчі органи в більшості штатів нарешті прийняли закони, які забороняли гоніння на альтернативну освіту. Тому за педагогами альтернативної освіти зменшився контроль на території Сполучених Штатів.

В кінці 1990-х рух альтернативної освіти зріс неймовірно, як в плані чисельної кількості, так і демографічної відмінності. З'явилися такі нові організації, як Національний Будинок Освіти, Науково-дослідницький інститут в 1990 році і Національний Будинок Мережі Освіти в 1999 році. Нові технології, включаючи Інтернет, супутникові мережі і компакт-диски, зробили альтернативну освіту ще більш зручною. Альтернативні педагоги почали боротися з новими викликами. Одна з ключових завдань була боротьба зі збільшенням різноманітності в рамках альтернативно-освітньої спільноти.

Починаючи з кількох експериментальних шкіл, змінення навчальних програм та методів навчання почалася масова революція в освіті США. Альтернативні школи почали з'являтися в усіх куточках американської держави. Це були релігійні, приватні, чартерні, технічні школи. Концепція альтернативного навчання, яка вперше з'явилася в якості радикальної ідеї народної освіти, перетворилася в основний підхід у навчанні США. Ці школи з новими освітніми програмами називають державними школами вибору [2].

Альтернативні школи являють собою один з найбільш значущих освітніх рухів, які ще ніколи не відбувалися в Сполучених Штатах. За даними дослідження 1999 року з аналізу політики освіти в Каліфорнії (ПАРЄ) зі Стенфордського університету і Університету Каліфорнії, Берклі, в період між 1993 і 1996 роками кількість студентів, що навчаються в державних школах вибору зросла з 11 відсотків до 13 відсотків. Кількість так званих шкіл-магніт, які зорієнтовані на різні професійні напрямки, дуже зросла за короткий термін часу. Вони є найбільш широко використовуваним типом освітньої опції в системі

державної освіти. З 1991 по 1992 шкільних округів по всій території США працюють 2400 школи-магніт. До 1996 року число студентів, що навчаються в школах-магніт, виросла до 1,5 млн. студентів з 120.000 студентів. У 2001 році в цих школах зареєструвалися більше двох мільйонів студентів [4].

18 квітня 1991 президент Буш випустив програму „Америка-2000. Стратегія освіти”. Це був сміливий, комплексний, далекосяжний план реформи освіти. У ньому була виражена глобальна мета суспільства – Америка повинна стати тим, чим їй слід бути: світовим лідером, еталоном. В цій програмі було запропоновано змінити відношення до освіти в цілому і альтернативної частково:

1. Для тих, хто сьогодні навчається в школі, треба радикально змінити методи та підходи до освіти. В ході її реалізації передбачається розробити стандарти на світовому рівні, використовувати американські тести успішності навчання, ввести струнку систему заохочень за всі нововведення.

2. Завтрашні учні повинні прийти вчитися в нові школи, які б відповідали вимогам нового століття. Передбачається, що це будуть найкращі школи у світі, орієнтовані на досягнення загальнонаціональних цілей освіти. „Якщо говорити про наші національні завдання в галузі освіти, ми повинні перейти від наміру поліпшити школу в її існуючому вигляді до створення чогось такого, що виходить за її рамки – назвемо це „меташколою” або „супершколою” [10, с. 1–4].

Завдяки цієї програмі сьогодні в Америці реалізуються ряд цікавих проектів та ініціатив. У їх числі – Державні школи Вашингтона для ХХІ століття, Коаліція обов’язкових шкіл Теодора Сайзера, програма розвитку шкіл Джеймса Коумера, Прискорені школи Генрі Левіна, Школи для наступного століття, Школа „Сатурн” завтрашнього дня в Сан-Пауло, Модельна школа завтрашнього дня в Льюїсвіле (штат Техас) і ряд ін.

Через освіту пролягає шлях Америки в нове століття. „У американській освіті не повинно бути рівних в ХХІ столітті. Освіта – основа високої якості нашого життя. Вона складає серцевину нашої економічної могутності та безпеки, нашої здатності до творчості в області витончених мистецтв і літератури, нашої винахідливості в науках і, нарешті, увічнення наших культурних цінностей. Освіта – це ключ, який дозволить забезпечити конкурентоспроможність Америки на міжнародному рівні” – так автори програми „Америка-2000” сформулювали своє ставлення до освіти. Такою їм бачиться роль і значення освіти в перспективі ХХІ століття [10, с. 3].

Список використаної літератури

1. Козьмин О. Г. Альтернативная начальная школа США : [Школа за рубежом] / О. Г. Козьмин // Начальная школа. – 1993. – № 12. – С. 64–69.
2. Сундук Р. Типи альтернативних шкіл у США / Руслан

Сундук. // Порівняльно-педагогічна студія, №1–2, 2010. **3. Ветрова І. М.** Розвиток альтернативної середньої освіти у США (друга половина XX століття) : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / І. М. Ветрова. – Нац. пед. ун. ім. М. П. Драгоманова. – К., 2008. – 18 с. **4. Iowa Association of Alternative Education** 1990 Brochure available from Kathy Knudtson, 1212 7th St. S.E., Cedar Falls, IA 52401. **5. Glenn, Charles L.** 1998. "Public School of Choice: Searching for Direction. *Principal* 77 (5):10–12. **6. Hardy, Lawrence.** 2000. „Public Schools of Choice” *American School Boards Journal* 187 (2):22–26. **7. Raywid M. A.** History and Issues of Alternative Schools / M.A.Raywid // *Education Digest*. – May 1999. – Vol. 64, №9. – P. 47–51. **8. Сбруєва А. А.** Тенденції реформування середньої освіти розвинених англосовітських країн в контексті глобалізації (90-ті роки XX – поч. XXI ст.) / А. А. Сбруєва. – Суми : Козацький вал, 2004. – 500 с. **9. Матеріали** Первой Международной Конференции по Альтернативному Образованию, Стамбул, Турция. – ноябрь 2005 г. **10. AMERICA 2000 : An Education Strategy. The Artifact of a Society Past.**

Титаренко І. С. Розвиток ідеї альтернативної освіти в історії американської педагогічної думки

У статті розглядаються етапи формування нетрадиційних шкіл в рамках альтернативної освіти США. Альтернативна освіта (також відома як нетрадиційна освіта) включає в себе ряд підходів та методів викладання і навчання, які відрізняються від основної або традиційної освіти. Альтернативна освіта в США має довгу і складну історію. Події по всій країні і в усьому світі винайшли своє вираження у ставленні до освіти. Завдяки політичним, соціально-економічним та культурним факторам розвивався альтернативний освітній рух в США. Починаючи з кількох експериментальних шкіл, змінення навчальних програм та методів навчання почалася масова революція в освіті США. Альтернативні школи почали з'являтися в усіх куточках американської держави. Це були релігійні, приватні, чартерні, технічні школи. Концепція альтернативного навчання, яка вперше з'явилася в якості радикальної ідеї народної освіти, перетворилася в основний підхід у навчанні США. Ці школи з новими освітніми програмами називають державними школами вибору.

Ключові слова: альтернативна освіта, нетрадиційні школи, релігійні школи, експериментальна освіта.

Титаренко І. С. Развитие идеи альтернативного образования в истории американской педагогической мысли

В статье рассматриваются этапы формирования нетрадиционных школ в рамках альтернативного образования США. Альтернативное образование (также известно как нетрадиционное образование) включает в себя ряд подходов и методов преподавания и обучения, которые отличаются от основного или традиционного образования.

Альтернативное образование в США имеет долгую и сложную историю. События по всей стране и во всем мире нашли свое выражение в отношении к образованию. Благодаря политическим, социально-экономическим и культурным факторам развивалось альтернативное образовательное движение в США. Начиная с нескольких экспериментальных школ, изменение учебных программ и методов обучения началась массовая революция в образовании США. Альтернативные школы начали появляться во всех уголках американского государства. Это были религиозные, частные, чартерные, технические школы. Концепция альтернативного обучения, которая впервые появилась в качестве радикальной идеи народного образования, превратилась в основной подход в обучении США. Эти школы с новыми образовательными программами называются государственными школами выбора.

Ключевые слова: альтернативное образование, нетрадиционные школы, религиозные школы, экспериментальное образование.

Titarenko I. S. Development of the Idea of Alternative Education in the History of American Educational Thought

The article is devoted to the stages of formation of alternative schools within the alternative education. Alternative education (also known as non-traditional education) includes a number of approaches and methods of teaching and learning that differ from the basic or traditional education. Alternative education in the United States has a long and complex history. Events across the country and around the world invented expression in relation to education. Due to the political, socio-economic and cultural factors developed alternative education movement in the United States. Since few experimental schools, changing curricula and teaching methods began the mass revolution in U.S. education. Alternative schools began to appear all over the American state. They were religious, private, charter, technical schools. The concept of alternative education, which first appeared as the radical ideas of education, has become a main approach to teaching U.S.. These schools with new educational programs called public schools of choice.

Keywords: alternative education, non-traditional schools, religious schools, experimental schools.

Стаття надійшла до редакції 05.02.2013 р.

Прийнято до друку 29.03.2013 р.

Рецензент – к. п. н., доц. Є. Г. Дедов